

ویروس کرونا و مواجهه بیش از حد اطلاعاتی

پریسا مختاری حصاری^۱، بهناز معزی^۲، علی منتظری^{۱*}

۱. مرکز تحقیقات سنجش سلامت، پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی، تهران، ایران
۲. دانشکده علوم انسانی، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

نشریه پایش

سال نوزدهم، شماره سوم، خرداد - تیر ۱۳۹۹ صص ۳۴۹-۳۵۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۳/۱۹

[نشر الکترونیک پیش از انتشار - ۲۱ خرداد ۹۹]

چکیده

شیوع ویروس کرونا در جهان مسائل و مشکلات زیادی را در عصر اطلاعات به همراه آورده است. مواجهه بیش از حد اطلاعاتی و همچنین اطلاعات گمراه کننده در مهار بیماری COVID-2019 ابعاد زندگی افراد را تحت تاثیر قرار داده و سلامت روانی افراد را با مشکل مواجه کرده است. با توجه به حساسیت این موضوع و توجه سازمان سلامت جهان (سازمان جهانی بهداشت) به موضوع مواجهه بیش از حد اطلاعاتی و اطلاعات گمراه کننده در مقابله با این ویروس، این مقاله به معرفی این چالش ها و راهکارهای موجود در این زمینه می پردازد.

کلیدواژه: عالم گیری، بیماری کرونا، مواجهه بیش از حد اطلاعاتی، اطلاعات گمراه کننده

* نویسنده پاسخگو: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان شهید وحید نظری، پلاک ۲۳
E-mail: montazeri@acecr.ac.ir

مقدمه

در حال حاضر شیوع گسترده ویروس کرونا در جهان، بشر را با سیل عظیمی از اطلاعات صحیح و غلط روبرو کرده است. بنا به گزارشات سازمان سلامت جهان (World Health Organization) در این راستا دستیابی به اطلاعات معتبر و به موقع با وجود این سونامی اطلاعات چالش برانگیز است. اطلاعاتی نظیر اخبار، اظهارات تأثیرگذار یا یافته های پژوهش تأثیر قابل توجهی در ارتباطات آنلاین دارند و می توانند بر رفتار و احساسات افراد تأثیر بگذارند. خوشبختانه امروزه مدیریت مواجهه با این قبیل اطلاعات در سازمان سلامت جهان به منظور کشف و بررسی علاقمندی و مشارکت عمومی با موضوعات مداومی که پیرامون COVID-2019 وجود دارد و ارتباطات جهانی که عمدتاً به زبان انگلیسی است رصد میشود. بطور مثال، نتایج نظارت یک هفته‌ای بر شبکه‌های اجتماعی در این موضوع نشان داد که در حدود ۹۸ درصد ارتباطات رسانه‌های اجتماعی پیرامون ایمنی در مقابل این ویروس بوده است. این مقاله با هدف آشنایی با این موضوع تنظیم شده است [۴-۱].

تعاریف:

اخیراً سازمان سلامت جهان دو واژه با عناوین مواجهه بیش از حد اطلاعاتی (Infodemic) و "اطلاعات گمراه کننده (Misinformation)" در مقابل با ویروس کرونا را مطرح کرده است.

مفهوم مواجهه بیش از حد اطلاعاتی (Infodemic)

اینفودمیک یا مواجهه بیش از حد اطلاعاتی عبارت است از:

"حجم عظیمی از اطلاعات، بعضاً صحیح و یا نادرست، که پیدا کردن منابع مورد اعتماد و راهنمایی قابل اتکا را برای افراد در زمانی که بدان نیاز دارند دشوار می‌سازد." بنابراین دسترسی افراد به صحت و سقم منبع اطلاعات دریافتی در زمان مناسب و به شیوه صحیح یک بحران تلقی شده و با شیوع عالم‌گیری (Pandemic) کرونا نه تنها شایعات و اطلاعات نادرست در حال گسترش بوده و بلکه دستکاری این اطلاعات در فضاهای اطلاع‌رسانی به وفور قابل مشاهده است. در عصر اطلاعات این پدیده در شبکه‌های اجتماعی بیشتر و سریعتر از ویروس حاضر گسترش یافته است [۵،۳].

مفهوم مواجهه با اطلاعات گمراه کننده (Misinformation)

اطلاعات گمراه کننده شامل اطلاعاتی است نادرست و یا غیر دقیق که عمدتاً با اهداف کلاهبرداری و یا اهداف سوء سیاسی و یا حتی اهداف طنز و مطایبه منتشر می‌شوند. در حال حاضر این فرآیند

می‌تواند ابعاد زندگی افراد به خصوص سلامت روانی افراد را تحت تأثیر قرار دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که جستجوی اطلاعات COVID-19 در اینترنت از ۵۰ درصد به ۷۰ درصد در میان افراد با گروه‌های سنی متفاوت افزایش پیدا کرده است. علاوه بر این اطلاعات گمراه کننده در شرایط عالم‌گیری سلامت افراد را به خطر می‌اندازد. این اطلاعات نادرست و غیر دقیق در باره تمامی جنبه‌های بیماری نظیر منشأ ویروس، عوامل بوجود آورنده، نحوه درمان آن و همچنین نحوه انتقال می‌باشد. لازم به ذکر است این امر باعث صدمه افراد جامعه شده و پایداری سیستم جهانی سلامت را با خطر مواجه می‌کند و مقابله با عالم‌گیری را دشوار می‌سازد. علاوه بر این، از پیامدهای دیگر اطلاعات گمراه کننده ایجاد شبه علم (Pseudoscience) و علم تقلبی (Fake science) است که عمدتاً بدلیل عدم کنترل مطالب و مفاهیم به اشتراک گذاشته شده، می‌تواند خطری جدی برای علم به شمار آید. نتایج بررسی دیگری نشان داده است در طول یک ماه سیصد و شصت یک میلیون ویدئو با واژه‌های "Covid-19" و یا "Covid19" و در حدود ۱۹۲۰۰ مقاله در Google Scholar از زمان شروع اپیدمی منتشر شده است. همچنین در ماه مارس تقریباً ۵۵۰ میلیون مطلب با واژه‌های coronavirus, corona virus, covid19, covid-19, covid_19, pandemic به اشتراک گذاشته شده است [۳،۴،۶].

چگونه مواجهه بیش از حد اطلاعاتی موجب نشر اطلاعات گمراه کننده می‌شود؟

دلیل عمده این امر افزایش دسترسی افراد به تلفن همراه، اینترنت و رسانه‌های اجتماعی به افزایش چشمگیری در تولید اطلاعات و راههای دست‌یابی به آن منجر شده است که این فرآیند باعث پیدایش مواجهه بیش از حد اطلاعاتی شده است. از طرف دیگر، با وجود عالم‌گیری یک ویروس حجم عظیمی از اطلاعات تولید شده در گوشه و کنار دنیا به اشتراک گذاشته می‌شود که فقط بخشی از این اطلاعات صحیح می‌باشد [۳].

چرا گسترش مواجهه بیش از حد اطلاعاتی موجب وخامت عالم‌گیری می‌شود؟

دلایل عمده وخامت شرایط عالم‌گیری زمانی که مواجهه بیش از حد اطلاعاتی رخ می‌دهد به شرح زیر است:

- مواجهه بیش از حد اطلاعاتی امکان دسترسی به منابع و مدارک قابل استناد را برای افراد جامعه، سیاستگذاران بهداشتی سخت

- سازمان سلامت جهان همچنین با شرکت‌های اجتماعی نظیر Facebook, Google, Tencent, Baidu, Twitter, Weibo و TicToc, Weibo در حال همکاری جهت مقابله با گسترش اینگونه اطلاعات می باشد.

- اقدام دیگر سازمان سلامت جهان استفاده از افراد یا شرکت‌های تاثیر گذار در Instagram و YouTube می باشد تا بدین وسیله بتواند پیام‌های این سازمان را به گوش افراد در سرتاسر دنیا با تمرکز بیشتر بر مناطق آسیایی برساند [۳].

نتیجه‌گیری

در مواجهه با بیماری‌های همه گیر از جمله بیماری کوید-۱۹ حجم بسیار بالایی از اطلاعات پیرامون بیماری در اختیار عموم مردم قرار می گیرد که در بیشتر موارد صحت و سقم مطالب منتشر شده مورد تأیید خبرگان این امر قرار نمی گیرد. این امر می تواند منجر به گسترش فهم نادرست از بیماری مورد نظر در افراد جامعه شده و جنبه های زندگی افراد را تحت الشعاع قرار دهد. بنابراین دولت‌ها بایستی با استفاده از دانش خبرگان این امر اطلاعات دقیق، معتبر و به موقع را فراهم و در اختیار عموم مردم قرار دهند تا بتوان بیماری‌هایی مثل کوید-۱۹ را به شیوه صحیح و کارآمد مدیریت کرد.

منابع معتبر و مفید در مورد عالم گیری کرونا

سازمان سلامت جهان به منظور کنترل نشر اطلاعات گمراه کننده و کنترل مواجهه بیش از حد اطلاعاتی تارگانه های مورد تأیید زیر را معرفی کرده است.

- COVID19 Digital Health Factsheets & Podcasts
- PAHO/WHO COVID-19 dedicated portal
- WHO COVID-19 dedicated portal
- COVID-19 guidance and the latest research in the Americas (PAHO/WHO)

سهم نویسندگان

پریسا مختاری حصاری: ترجمه منابع، نوشتن پیش نویس مقاله
بهناز معزی: پیشنهاد ایده و مشارکت در نوشتن مقاله
علی منتظری: پیگیری ایده، تهیه منابع و تهیه و تنظیم نهایی مقاله

تشکر و قدردانی

اغلب اطلاعات این مقاله ترجمه اسناد منتشر شده توسط سازمان سلامت جهان است که در منابع به آنها اشاره شده است.

می نماید. این منابع شامل اپلیکشن‌ها، سازمان‌های علمی، تارگانه‌ها، بلاگ‌ها و افراد تاثیر گذار در شبکه‌های اجتماعی می شود.
- پیامدهای احساس نگرانی، افسردگی، خستگی و یا تخلیه احساسی در افراد جامعه به وجود می آید.

- فرآیند تصمیم‌گیری زمانی که تصمیم‌گیری‌های سریع مورد نیاز است ممکن است با مشکل مواجه شود و زمان کافی برای تجزیه و تحلیل مدارک و منابع به اشتراک گذاشته شده در مورد ویروس وجود ندارد.

- کنترلی بر محتوای آنچه منتشر میشود وجود ندارد. همچنین تقریباً کنترلی بر اقدامات و تصمیمات صورت گرفته وجود ندارد.

- همه افراد امکان نوشتن و انتشار هر چیزی را در تارگانه‌ها بخصوص در کانال‌های رسانه‌ای که شامل صفحه‌های شخصی و موسسه‌ای است را دارند [۳].

اقدامات ارائه شده توسط سازمان سلامت جهان در زمینه مواجهه با اطلاعات بیش از حد در مقابله با ویروس کرونا

- در اولین اقدام در مواجهه با این فرآیند، سازمان سلامت جهان در نظر دارد شبکه اطلاعات اپیدمی (The WHO Information Network for Epidemics) را برای دسترسی به موقع، دقیق و با فهم آسان فراهم نماید. همچنین این سازمان قصد دارد امکان دسترسی به منابع معتبر در باره رویدادها و شیوع بیماری‌ها (COVID-2019) را در اختیار تمامی افراد قرار دهد. این سازمان مشاوره آنلاین جهانی جهت مدیریت بیماری ویروس کرونا را راه اندازی کرده و برای مثال مجموعه‌ای از متخصصان بین رشته‌ای و بیش از ۱۳۷۵ وینار را مدیریت کرده است. از نتایج آخرین گردهمایی آنلاین، ارائه ۵۰۰ ایده در زمینه مقابله با مواجهه بیش از حد اطلاعاتی بود.

- سازمان سلامت جهان همکاری و مشارکت‌هایی را جهت مقابله با مواجهه بیش از حد اطلاعاتی در مورد ویروس کرونا راه اندازی کرده است که شامل ایجاد منابع جهانی برای ارزیابی صحت و مدیریت اطلاعات، اندازه‌گیری و تجزیه و تحلیل این اطلاعات، ترکیب مستندات و مدارک و ترجمه دانش است.

- گروه مقابله با این اطلاعات در سازمان سلامت جهان با نام "mythbusters" شایعات منتشر شده در پیرامون این ویروس را مورد خطاب قرار داده و مصاحبه‌های زنده با افراد متخصص جهت شفاف سازی در تارگانه‌ها و کانال‌های اجتماعی قرار داده است.

منابع

1. World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-2019) situation report-86. 15 April 2020
2. World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-2019) situation report-128. 27 May 2020
3. Pan American Health Organization. Understanding infodemic and misinformation in the fight against COVID-19. Fact Sheet No. 5. June 2020
4. Montazeri A. Some ethical concerns related to the coronavirus disease 2019 (COVID-19). *Medical Journal of Islamic Republic of Iran* 2020;34:53
5. Zarocostas J. How to fight an infodemic. *The Lancet* 2020; 395: 676
6. Mian A, Khan S. Coronovirus: the spread of misinformation. *BMC Medicine* 2020; 18:89

ABSTRACT

Infodemic, misinformation and the COVID-19

Parisa Mokhatri-Hesari¹, Behnaz Moezzi², Ali Montazeri^{1*}

1. Health Metrics Research Center, Iranian Institute for Health Sciences Research, ACECR, Tehran, Iran
2. Faculty of Human and Social Sciences, Islamic Azad University and Research Branch, Tehran, Iran

Payesh 2020; 19 (3): 349 – 353

Accepted for publication: 8 June 2020

[EPub a head of print-10 June 2020]

In the information era, the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak has brought new challenges to the world. Infodemic is regarded as a serious problem for public health since it can affect peoples' life in many aspects, in particular peoples' mental health. This paper aimed to introduce the infodemic and misinformation concepts and discuss measures that introduced by the World Health Organization (WHO) to fight against the COVID-19 infodemic and misinformation.

Key Words: Infodemic, Misinformation, COVID-19, Pandemic

* Corresponding author: Iranian Institute for Health Sciences Research, ACECR, Tehran, Iran
E-mail: montazeri@acecr.ac.ir